

TARTIŞMA

HAZIRLIK

“Gerçeğin kıvılcımı, düşüncelerin çarpışmasından doğar.” özdeyişi sanki “tartışma” için söylenmiştir. Tartışma; karşılıklı saygı, hoşgörü, sabır, zaman, konuşma kurallarına uyma ve tolerans gerektiren bir etkinliktir.

Siz de güncel bir tartışma konusu bulup arkadaşlarınızla tartışınız.

YOKUŞA DOĞRU

Yaşları oldukça ilerlemiş üç arkadaş, A'nın Bebek'teki evinde, geniş taraçadan ara sıra denize bakarak, her zamanki gibi hasır koltuklara gömülmüş, edebiyat üzerine konuşuyorlardı. Söz sözü açıyordu. Ev sahibi, elinde tuttuğu kahve fincanından bir yudum içtikten sonra dedi ki:

- La Bruyere'in ileri sürdüğü gibi, dünyaya gelmekte geç mi kalındı? Gerçekten her şey söylenmiş midir?

Sıcaklığın verdiği yorgunluktan mı, yoksa bu düşüncenin uyandırdığı ağırlıktan mı nedir, bir sessizlik oldu, üç arkadaş da uzakta süzülen bir gemiye dalarak, birbirlerini unuttular.

- Olamaz, diyordu B içinden, bu söz doğru olamaz. Söylendiği günden bu yana nice edebiyatçılar geldi geçti. Her şey söylenmiş olsaydı, XIX, XX. yüzyılın büyük yazarları elbette ortaya çıkmazdı.

C'de usundan şunları geçiriyordu:

- Hiç de doğru düşünmemiş La Bruyere, her şeyi XVII. yüzyılın klasik edebiyat açısından gören kişinin düşüncesi bu. Romantizm, bu görüş açısının değişmesinden başka bir şey değil. Açı değişince, eski büyük eserlere yenileri katıldı.

Düşüncesinin bu noktasında C'nin gözleri A'ya takıldı. Ev sahibi gözlerini, kendisine dikmişti. C kafasından geçenleri karşısındakiler duymuş gibi birden sesini yükseltti ve A'ya:

-Bu kötümserlik de niye, dedi. Sahi, her şeyin söylenmiş olduğunu, bize artık söyleyecek bir şey kalmadığına inanıyor musun?

A da B de buna cevap vermedi. Şimdi ikisi birden C'yi daha belli bir biçimde süzüyorlardı. C aldırmadı:

-Olur mu böyle şey? Her köşede bir konu, bir gerçek parçası var. Al onları, yoğur yoğurabildiğin kadar.

B söze karıştı:

-Her şey varsa, niçin büyük eser yok? İlk aklıma geleni söylüyorum, bir Kızıl ile Kara'nın eşini günümüzde gösterebilir misin?

-Zaman meselesi bu. Beklemek gerek. Büyük eserler, beklenmedik anlarla doğarlar, diye kestirip attı C.

B devam etti:

-Her köşede bir gerçek parçası, bir olay olduğu doğru. Ama bunlar, görüldüğü vakit vardır. Göz görmeğe yetmiyor. İnsan düşündüğünü, daha doğrusu yaşadığını görür. Bugünün yazarları gerçeklere dıştan bakıyorlar, onları kendi içlerinden geçirdikten sonra bize sunuyorlar. Çünkü, onlar, görüş açısından yoksunlar. Oysa, görüş açılarını iç yaşayıştan çizer. Kendine öz bir açısı olmayan büyük bir sanatçı gösterebilir misin? Kişinin, toplumun alinyazısı üzerine de düşünmemiş, düşüncesini varlığında duygulaştırmamış bir şairden ya da romancıdan elbette büyük bir şey beklenemez.

Ev sahibi, misafirin sözlerini bitirmesini bekliyordu. B sözlerine son verir vermez o atıldı:

-Ben ne kötümserim ne de iyimser. Okuduklarımın bende uyandırdığı düşünceleri söylüyorum. Başka ülkelerden örnek vermek niye? Kendi edebiyatımıza bakalım biz.

B, A'nın sözünü kesti:

-Bizim edebiyatımıza bakalım. Peki, nedir o gün aşırı yayımlanan şiir kitaplarının hâli? Nedir, o roman ya da hikaye diye ortaya sürülen?

C lafa karıştı:

-Bu kadar sert olma canım. Son on beş yıl içinde çıkan edebiyat ürünleri arasında hiç mi değer taşıyanı, umut uyandıranı, geleceği hazırlayanı yok?

-Yok, diye direndi B.

Bu sırada saat beşi bulmuş, hafif bir meltemle birlikte güneş alçalmağa başlamıştı. Çaylar geldi, kızışmaya başlamış olan tartışma bu yüzden biraz durakladı. Çaylar içilirken, hemen hemen, bir şey konuşmadılar. Sonunda sessizliği B bozdu:

-Evet, yok, yok... Bir sürü şair adı, bir sürü kitap başlığı. Bir şiir enflasyonudur gidiyor. Sanırım, beklemekten de yorulduk. Nedir bu İkinci Yeni diye adlandırılan ve bir akım süsü verilen anlayışsızlık?

-Dur, o kadar coşma, diye, sözü aldı A, şiir elbette anlamsız olamaz. Burada senden yanayım. Son yıllarda, kelimeleri harman yaparak, şiiri anlamsızlığa yöneltmek çabasını, ben de boşuna harcanmış emek sayarım. Şiirin ne olduğunu anlamadan, bu yola sapanları kendi hâline bırakmalı. Zaman, onların hakkından gelir. Ama her kapalı şiire de kötü şiir diye bakmamak gerek.

Bir süredir tartışmaya karışmamış olan C:

-Bence, dedi, sanatta önemi olan açıdır. Yeni yetişen şairlerimizin çoğu, gerçeği bilinçaltı süzgecinden geçirmeye çalıştıkları için, şiirleri kapalı sanılıyor. Ama, onlar henüz söyleyişlerini bulmuş değiller. Oysa, edebiyatta, hele şiirde, söyleyiş görüş açısının ta kendisidir. Bilinçaltının beslediği, ilk zenginlik, şaire özgü açıdan, dış gerçeği aydınlattı mı, dil de, söyleyiş de yaratılmış olur. Sanatta acelenin yeri yoktur. Bekleyelim. Yüzyıllar, parmakla sayılacak kadar az sayıda büyük eser verir. Başımızı, otuz kırk yıl öncesine çevirirsek, şiirimizin, bugüne dek, ne kadar yol aldığını daha iyi görebiliriz. Günümüzün şairleri, şiiri sadece dilin sadeliğinde ve hece kalıplarında bulan, otuz kırk yıl önceki anlayıştan ne kadar uzaktalar.

A sesini çıkarmadı. B ise suratını asarak, hasır koltuğunun içine biraz daha çekildi. Her üçü de kımıldamadan susuyorlardı şimdi. Ama C'nin kafasının içinde, şu cümleler, soldan sağa, sağdan sola, gidip geliyordu:

-Yeni bir açıdan şiiri ele alanlar, çok yazsalar, az yayımlasalar...Şiiri keçi boynuzuna çevirmeseler.

O gün söylenmesi gereken şeyler söylenmişti. Hava kararmak üzereydi. B ile C aynı zamanda ayağa kalktılar. A onları bahçe kapısına kadar geçirdi. Parıltılara boğulan denize baktılar, gelecek hafta gene buluşmak üzere, B ile C otobüs durağına doğru yöneldiler.

SUUT KEMAL YETKİN

(Yokuşa Doğru)

AÇIKLAMALAR

Suut Kemal Yetkin tarafından kaleme alınmış okuduğunuz metin, söyleşi biçiminde yazılmış bir tartışma örneğidir.

Metinden de anlaşılacağı gibi daha önceden belirlenmiş bir konuda farklı görüşlere sahip kişilerin bir araya gelerek konuyu çözümlmek, kendi görüşlerini açıklamak, kanıtlamak, karşı tarafın zayıf noktalarını aramak için yaptıkları söyleşmeye tartışma diyoruz.

Bir başka deyişle **toplantılarda sorunlara çözüm aranırken birbirine karşı görüşler ortaya çıkar. Bir konuda karşıt düşüncelerin savunulmasına tartışma denir.** Tartışma; sorunların çeşitli yönleriyle aydınlanması, ortaya çıkarılması için gereklidir. Tartışma; demeç, konferans gibi bir konuşma türü değil, bir görüşme (müzakere) ve çözüm yöntemidir. Ancak tartışmalarda unutulmaması gereken nokta benlik ve üstün gelme amaç olmamalı, gerçeğe varma ön planda tutulmalıdır.

Bir sorun üzerinde bilgi ya da önerisi olmayan kişilerin tartışmaya katılmasının doğru olup olmadığını tartışınız.

Tartışma demokrasinin, özgür düşüncenin en önemli sonuçlarından biridir. İnsanlar hem konuşa konuşa anlaşılır hem de tartışa tartışa birbirlerini tanıma imkânı bulurlar. Sonunda bir sonuca varırlar. Sorunlara ortaklaşa çözüm yolu tartışma ile bulunur.

Tartışmada karşılıklı saygı ve hoşgörünün, nazik, anlayışlı, sabırlı olmanın; konuşma kurallarına, verilen zamana ve sıraya uymanın amaca ulaşmada sayısız yararları vardır.

Tartışmada başarılı olabilmek için konuyu, konunun olumlu ve olumsuz yönlerini, tartışma süresini önceden belirlemek gerekir. Tartışma öğretimi kolaylaştıran, konuların rahat kavranmasına yol açan ve tartışmaya katılanlara güven, kişilik ve görüş kazandıran bir etkinliktir. Bunların yanı sıra kaynaklara başvurma, yöntemli çalışma ve güzel konuşma alışkanlığı da kazandırır.

Tartışmaların gerçeği belirtebilmesi, sorunlara uygun, geçerli çözüm yollarına ulaşabilmesi için, tartışanların bazı kurallara uygun davranmaları gerekir:

- Gerçeği, uygun ve yararlı olanı bulmaya çalışmak.
- Toplantılara sorunların çözümü için öneriler hazırlayarak gelmek.
- Günlük hayatta karşılaşılan tartışmalı sorunlar üzerinde, konuyu iyice kavrayıp sonuçlarını görerek konuşmak.
- Tartışma konusu dışına çıkmamak.
- Düşünceleri anlaşılır, açık ve kısa söylemek.

- Söylenmiş düşünceleri, daha önceden verilmiş örnekleri tekrarlamamak.
- Karşıt görüşleri birleştirmeye çalışmak.
- Tartışmayı benlik, kişisel üstünlük sorunu yapmamak.
- Toplantılarda başkanlığın uyarılarına karşı gelmemek.
- Aynı konuda üst üste söz almamaya çalışmak.
- Konuşanı ilgiyle dinlemek.
- Kendimizi övmemek ve başkalarını yermemek.
- Ortaya çıkan sonucu hoşgörüyle karşılamak.

Tartışmada başkan, konuşmacılar ve sözcü bulunur. Bazen sözcülüğü de başkan yapar, ayrıca bir sözcü bulunmaz.

Oscar Wilde’ ın “Herkes benim düşünceme katılırsa yanılmış olmaktan korkarım” “sözünü tartışma konusunda öğrendiklerinizi göz önünde bulundurarak açıklamaya çalışınız.

Başkanın görevlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Tartışılan konunun nitelik ve sınırlarının dinleyicilerce anlaşılmasını sağlamak.
- Tartışanların düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilecekleri bir ortam yaratmak.
- Tartışmanın konu dışına çıkmasını, gereksiz yere uzamasını, kişiselliğe dökülmesini, gergin bir durum almasını önlemek.
- Belirtilen yöntem gereğince ortaya çıkan düşünceleri oya sunmak ve rapor hazırlamak.
- Bir sözcü seçilmediği zaman gerekli kurula karşı raporun açıklanmasını, aydınlatılmasını, gerekirse savunmasını yapmak.

Başkan yerine göre tartışmaya katılır, soru sorar, söylenenlerin zaman zaman özetini yapar. Uzun konuşanlara, konunun dışına çıkanlara uyarılarda bulunur.

Başkan kendi düşünce ve görüşlerini kabul ettirmeye çalışmamalı; tartışan grupların düşüncelerine önderlik etmeli ve en önemlisi kesinlikle tarafsız kalmasını bilmelidir.

Günlük bir olay, bir kitap, sınıfça bilinen bir roman, şiir veya oyunun değerlendirilmesi, günlük hayatımızı etkileyen yeni bir buluş ya da gün yüzüne çıkarılmış eski bir uygarlık tartışılacak konular olabilir. Konu seçildikten sonra veriler toplanmalı, bilgiler, görüşler düzenlenmeli ve başkan tartışma kurallarını harfi harfine uygulamalıdır.

Tartışmalarda seçilen konu önemli ve tartışmaya değer olmalıdır. Seçilen konu düşünmeye yol açmalı, tartışmalara uygun olmalı ve istenilen zamana sığabilmelidir.

Bu konuda en güzel sözlerden birisini Woodrow Wilson söylemiştir: “Haklarımızı kazanmak için genellikle tuttuğumuz yol mücadeledir. Bu yolun en kısa yol değil fakat uzun yol olduğunu söyleyebilirim. Çünkü siz, bana sıkılmış yumruklarla gelerseniz, herhâlde benim yumruklarımı da iki katı sıkılmış bulursunuz. Fakat bana gelir ve “Gel oturalım, tanışalım, ayrı düşünürsek niçin ayrı düşündüğümüzü anlayalım ve aramızdaki meselenin ne olduğunu belirleyelim.” dersiniz, araştırmamız sonucunda aramızda hiçbir anlaşmazlık bulunmadığını veya anlaşamadığımız noktaların çok az, fakat üzerinde anlaştığımız noktaların pek çok olduğunu, bir araya gelip anlaşmak isteyince, bunun mümkün olduğunu görürüz.”

Birkaç tartışma konusunu şöyle sıralayabiliriz:

1. Televizyon, sinemayı olumlu mu olumsuz mu etkilemiştir?
2. Eğitim yoluyla savaşlar önenebilir mi, önlenemez mi?
3. Ormanların korunmasında yasalar mı, çevre bilinci mi daha etkili olur?
4. Kitaplıklardan yeterince yararlanabiliyor muyuz?
5. Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı nasıl verilebilir?

Tartışmaların topluluk karşısında yapılanları toplu tartışmalar adını alır. Dinleyiciler karşısında dinleyiciler için yapılan bu tartışmaların amacı fikir alışverişi ve kamuoyu yaratmak; dinleyicilerin konuşulanlardan kendi bilgi, görgü ve deneyimlerine göre sonuç çıkarmalarını sağlamaktır. Münazara; açık oturum, panel, sempozyum, forum toplu tartışma çeşitleri arasında yer alırlar.

Dinleyicilerin huzurunda dinleyiciler için gerçekleştirilen tartışmalarda konuşmacıların tartışma konusundaki bilgi, birikim, görgü ve düşünceleri halka iletilir. Bundan amaç, onları bilgilendirmek ve yönlendirmektir. Bu tip tartışmalarda kamuoyu yaratma endişesi konuşmacı-dinleyici ilişkisini belirleyen önemli bir faktördür.

Açık oturum, panel, sempozyum, forum gibi tartışmalar, basın ve halk önünde gerçekleşir. Münazara ise daha çok eğitim amacıyla sınıflarda düzenlenir.